

COMMENTAAR

Hoeders

Dat Nederland een flinke ruk naar rechts heeft gemaakt, lijkt maar langzaam in te dalen. De buitenlandse media verwoorden het wel scherp: 'Wie wil regeren met de nestor van radicaal rechts?', schrijft de Belgische krant *De Standaard*. 'De Nederlandse Trump heeft eindelijk groots gewonnen', kopt het Franse persbureau AFP. En *The New York Times* omschrijft PVV-leider Geert Wilders als een 'politieke provocateur' met antipathie tegen immigranten en islam.

Willen we het niet zien of denken we met onze poldermentaliteit dat het allemaal wel mee zal vallen? Dat we beter nu maar niet te uitgesproken kunnen zijn, want je weet immers maar nooit hoe het uitpakt? De standpunten van de 'Nederlandse Trump', ook al zwakt hij ze sinds kort in het openbaar af,

Ga in raadszalen weer achter en niet aan tafels zitten

zullen tijdens de coalitiebesprekingen toch ter tafel komen. Het zijn uitgesproken meningen.

Het is de PVV die een zogenaamde 'kopvoddentaks' wilde invoeren voor vrouwen die een hoofddoek dragen. Het is de PVV die de bouw van moskeeën wil verbieden. Het was Wilders die zei: 'alle kut-Marokkanen het land uit'. Het is de PVV die wil dat Nederland de Europese Unie verlaat en de Nederlandse grenzen sluit voor vluchtelingen. De partij is tegen zonneparken en windturbines en wil alle klimaat- en duurzaamheidssubsidies onmiddellijk afschaffen. Hetzelfde geldt voor de 'onzinnige kunst- en cultuursubsidies'. Ook het voortbestaan van de publieke omroep is in het geding. Ook die subsidies moeten worden stopgezet.

Over zaken die bijdragen aan de gendergelijkheid, zoals het verplichten van organisaties om te zorgen voor een gelijk speelveld tussen vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt, heeft de PVV geen standpunt. En over het onderwijs: buitenlandse studenten moeten geweerd worden uit de collegebanken. Een lichtpuntje is er toch ook: de PVV heeft zich uitgesproken voor meer geld voor de medewerkers in de zorg.

En zo komt Nederland weer op 1. De wereld staat in brand, maar Nederland zal uiteindelijk volledig geïsoleerd op een eilandje in de zee dobberen.

De winst van de PVV kwam voor velen als een verrassing. Wie zijn de kiezers die de extreme standpunten aanhangen? Welke media hadden die mensen op het netvlies? Waar waren de kritische pottenkijkers? De hoeders van de politieke macht?

Journalisten hebben zichzelf belangrijk gemaakt door plaats te nemen aan talkshowtafels en zo onderdeel te worden van het politieke spel. Steek de hand in eigen boezem, polariseer niet meer mee, reflecteer op hoe nu verder en hoe de doelgroepen wel zijn te bereiken, doe aan zelfonderzoek en evalueer.

Journalisten zouden in plaats van aan, weer in raadszalen achter tafels moeten zitten. De praktijk wijst uit dat het broodnodig is.

ELISABETH POST
commentaar@lc.nl

Creatief puzzelen naar een meerderheid

JAN LIGTHART

LEEUWARDEN Formeren kun je leren. Al een dag na de monsterzege van de PVV puzzelden studenten van de Thorbecke Academie in Leeuwarden naar mogelijke coalities.

Wie gaat met wie? Het Grote Coalitiespel dat studenten donderdag spelen op de Thorbecke Academie van NHL Stenden lijkt wel op een gezelschapsspel. „Het is net ganzenborden”, zegt docent en bestuurskundige Rieks Osinga. „Leuk om te zien met welke variaties studenten komen.”

Op de tafels van de hogeschool liggen grote vellen papier waar studenten met stiften opschrijven welke coalitiepartijen en premierskandidaten er mogelijk zijn. Voor een meerderheidskabinet moeten minstens 76 zetels worden verzameld. De tool 'meerderhedenzoeker' op de site van de NOS helpt daarbij.

Student bestuurskunde Luciano Nipperus (18) en zijn medestudenten Bart en Jur zien geen andere keus dan de voor de hand liggende coalitie PVV, BBB, NSC en VVD (88 zetels). „De VVD moet gaan meeregeren, ook om de PVV een beetje in het gareel te houden”, zegt Nipperus. „Ze hebben veel bestuurservaring, dan kunnen ze met Wilders een goed beleid opzetten.”

De drie andere studenten aan tafel denken aan een minderheidskabinet met PVV, BBB en NSC. Britt Vreever (19) vindt, net als studenten Thijs en Hille, dat de VVD niet samen met Wilders in een kabinet moet stappen. „VVD is altijd zo tegen PVV geweest. Het is ongeloofwaardig als ze nu wel gaan samenwerken.”

Jongeren die studeren aan de Thorbecke Academie komen vaak terecht in de politiek of bij de overheid. Veel studenten hingen daarom aan de lippen van de docent-onderzoekers, die probeerden een verklaring te geven voor de verpletterende winst van Geert Wilders en het verlies van de linkse en middenpartijen.

Docent bestuurskunde Bart-Jan Heine, die ook actief is voor Omtzigt NSC, constateert dat die partijen de afgelopen jaren veel op de thema's duurzaamheid en diversiteit zijn gaan zitten. „Dan heb je dus minder aandacht voor andere thema's, zoals bestaanszekerheid.”

Hadden die partijen zich niet beter kunnen afvragen waar het bij mensen aan de eettafel om gaat? „Dan gaat het dus om de prijs van gehaktballen, de hoge energiereke-

heeft die zorgen opgevangen en dat gat ingevuld.”

De partijleider van de PVV moet nu de kans krijgen een kabinet te vormen, vindt Heine. Anders zou er nog meer onvrede kunnen komen. „Dan krijg je het sentiment: 'ze moeten ons niet.'”

Terug naar de formatietafels. Ondanks de woorden van Heine doen een paar studenten toch een poging om Wilders buiten de coalitie te houden. De optie NSC, GL-PvdA, VVD en BBB (76 zetels) verschijnt. Student en D66-lid Jules Leliveld (23) pleit voor het kabinet Jetten I met D66, GL-PvdA, VVD, NSC en ChristenUnie (81 zetels). „Rationeel weet ik dat het lastig wordt, maar emotioneel vind ik dat je altijd moet blijven dromen.”

Jari Hommels (23) ziet dan weer mogelijkheden om Omtzigt buiten het kabinet te houden, zodat zijn partij kan controleren en niet hoeft te besturen. De combinatie PVV, VVD, BBB, SGP en CDA kan rekenen op 76 zetels. „Dilan Yesilgöz en Geert Wilders kunnen elkaar dan na twee jaar afwisselen als minister-president.”

Jorrit Berendsen ziet dit kabinet liever niet komen, maar is net als de meeste groepjes uitgekomen op het logische rechtse blok. „De sleutel ligt dan wel bij de VVD. Het zou goed kunnen dat die partij alleen mee wil doen als ze Yesilgöz als premier kunnen leveren”, zegt de 22-jarige student. „Optie twee is een minderheidskabinet. BBB, PVV en NSC zijn rechts op het gebied van migratie, maar sociaal-economisch hebben ze vrij linkse plannen. Dan kunnen ze in de Tweede Kamer zowel over links als over rechts een meerderheid vinden.”

Studenten van de Thorbecke Academie spelen Grote Coalitiespel

ning en hun kinderen die geen huis kunnen kopen. De prioriteit van die politiek-bestuurlijke elite is niet scherp geweest. Dit was geen fantasische campagne van Wilders. Het was het falen van de middenstof.”

Heine en zijn collega Ingeborg Veldkamp doen onderzoek naar maatschappelijk onbehagen. Veldkamp vertelt dat het voor veel mensen moeilijk is om aandacht te hebben voor problemen in het buitenland en van minderheidsgroepen, als ze zelf zorgen hebben. „Wilders

gurbe

Yn petear bliuwe is no de keunst

Fokken als konijnen

De Rotterdamse konijnen die opgroeiden op de Maasvlakte en deze week zijn uitgezet op Vlieland, worden vermist. Voordat ze emigreerden, vond een strenge selectie plaats: alleen de dikke exemplaren, ingeënt en al, kwamen voor de verhuizing in aanmerking. Op het eiland konden ze gelijk na hun vrijlating terecht in voor hen gegraven holletjes om zich voor te bereiden op vermenging met de paar konijnen die nog op het eiland leven. Die 'duinhuisjes' zijn overigens te herkennen aan een vlaggetje. De verslagenheid op het eiland is groot, zegt boswachter Krijn Duinen. „Kerst in aantocht? Stunt van een oudjaarsploeg? Wie zal het zeggen. Maar we zagen ernaar uit dat er in de duinen, ik zeg het maar gewoon, weer eens werd gefokt als de konijnen.”

Docent en bestuurskundige Rieks Osinga bespreekt mogelijke coalities met student Jur Stam. FOTO: JACOB VAN ESSEN